

SAMLAREN

TIDSKRIFT UTGIFVEN

AF

SVENSKA
LITTERATURSÄLLSKAPETS
ARBETSUTSKOTT

TRETTIONONDE ÅRGÅNGEN

1918

UPPSALA

ALMQVIST & WIKSELLS BOKTRYCKERI-AKTIEBOLAG 1919

Atterbom och Afzelius.

Anteckningar efter några bref.

Af

Alf Grandien.

Nedanstående anteckningar äro sammanställda efter några bref från Atterbom till A. A. Afzelius. Brefven, som befinna sig hos kanslirådet G. Afzelius i Stockhom, äro till antalet 17, däraf 4 från hösten och vintern 1812, 5 från samma tid 1813, 7 från sommaren och hösten 1814¹ samt slutligen ett från 1817, skrifvet i Dresden under Atterboms utländska resa. Deras innehåll rör sig hufvudsakligen om Afzelius' medarbetarskap i Phosphoros och Poetisk Kalender. Dessutom innehålla de åtskilliga uttalanden af Atterbom i dagens litterära strider och om hans egen sjukdomshistoria. I hopp att de skola bjuda ett eller annat af intresse, har jag gjort ett försök att i korthet systematiskt referera deras innehåll.

Först må då Afzelius' eget författarskap beröras. I Poetisk Kalender för 1813, som trycktes och förbereddes hösten 1812, hade Afzelius tre dikter, Hellwin, Nattriddaren och Warulfven. Dessa dikter, som ju ursprungligen varit tillämnade Iduna men där enhälligt förkastats, hade genom Hammarskölds hjälp erhållits för Kalenderns räkning och blefvo också där införda. Omdömet om dessa dikter är öfverensstämmande däri, att de ej ansågos vara särskildt värdefulla. Att de det oaktadt infördes, torde väl bero på gammal vänskap samt på de stora tjänster, som Afzelius i öfrigt kunde göra Atterbom. En af dem ville Atterbom reservera för Phosphoros. Härom skrifver han:

¹ Ett af dessa bref saknar visserligen årtal, men genom sitt sammanhang med ett af föregående bref dateras det lätt till 1814.

Har du något däremot, om vi använda en af dina trenne romanzer i Phosphoros i stället för Kalendern? Skälet vore helt enkelt, att jag nu ämnar börja tryckningen af ett nytt Phosphor.häfte, och sedan Kalendern sväljt nästan alla här tillgängliga poetiska produkter, finner du, att Morgonstjernen löper nog fara att i thy fall magras. Om du ville understödja henne, så kan du sjelf bestämma, hvilken du ämnar beskära henne, antingen *Nattriddaren* eller *Helwin*. Orsaken hvarför jag ej ämnar Warulffen (i förbigående sagdt primus inter pares) är att denna är (lucka) satt. (26/11 1812.)

Dessutom tycks emellertid Afzelius ha bidragit med en annan dikt, som blef föremål för mera skriftväxling. Afzelius ville af allt att döma icke framträda som dess författare. Atterbom skriver nämligen, att han bland sina papper "upptäckt" ett bref från Afzelius, hvori denne begär,

att ingen namnsignatur skall sättas derunder. Men i sådant fall skulle ju jag blifvit ansedd som dess författare? Nu har jag funderat på att sätta den i slutet af poemerna. Skulle man ej då kalla den Epilog och sätta ett fingeradt namn inunder? (26/11 1812.)

Samma förslag upprepas senare:

Din Tillegnan ställer jag i slutet af Poemerna, såsom Epilog, med något slags stjerntecken. (1/12 1812.)

Den synes dock icke ha blifvit införd.

Samma år tycks Afzelius ha lofvat lämna ytterligare bidrag. Atterbom skriver nämligen:

Nu är Kalendern börjad i ena ändan, det vill säga, att romanen sättes. Således måste Hedborn med yttersta första skicka sin romanz. Dröj ej heller Du för länge med deras lofvade Förespråk, för Phosphoros. (6/10 1812.)

"Förespråket" återfinnes dock icke i Phosphoros.

Det följande årets korrespondens rör sig äfven till stor del om Afzelius' medarbetarskap i de fosforistiska publikationerna. Den 10 sept. 1813 begär Atterbom af honom ett bidrag:

och af Dig får jag ju ock något, t. ex. Eklogen?

Den 12 oktober heter det:

Skicka mig med omgående post dina poetiska bidrag till Phosphoros. Jag är just nu sysselsatt att rangera de poetiska arken. Jag vet, att du nyligen skrifvit någonting vackert vid en viss persons afseglande. Du ämnar väl icke låta det ligga i lådan.

Tre dagar senare kommer en ny påminnelse.

Skicka emellertid Eclogen, man får sedan se hur rum och omständigheter passa sig.

Den 22 oktober har dikten kommit. Atterbom skrifver:

Tack för *Elegien till HULLDA*. Jag har ej ännu haft tillfälle till mer än att hastigt genomläsa den. Den är såsom jag förut visste rätt vacker. Du skall nästa postdag få veta, om några dubier vid ett och annat ställe falla på mig. Ännu så länge är jag missnöjd med ingenting, utom med — namnet på flickan. Jag har äfven i Kosegarten sett namnen *HULLDA* och *HOLDY*, och det sökta ordspelet i sådana namn förekommer mig *etwas kindisch*. Dock du har deruti din fria vilja, ehuru det visserligen finns tusende vackra namn att tillgå.

Dikten var ägnad åt Phosphoros, där den infördes under rubriken "Framtiden, eklog till Hulda", men Afzelius synes ännu i det sista ha varit tveksam om dess införande. När Phosphoroshäftet för 1814 redan var tryckt och häftadt, har han begärt att den skulle afföras, detta dels af en misstanke, att man skulle kunna gissa sig till föremålets namn, dels af fruktan för beskyllningar för "opresterligt svärmeri". Atterbom skrifver emellertid 12 aug. 1814.

Då det nya häftet af Phosphoros nu redan är häftadt, så förstår du, att ej något ark kan fräntagas eller tilläggas. Då du *uttryckligen* egnade din elegi åt *Phosphoros*, kunde det ej falla mig in, att du efter dess införande der skulle förklara dig missnöjd dermed. Jag lemnar dina skäl i sitt värde, men tror dig att du sjelf vederlagt dem i sista raden af ditt bref, der det heter: »de, hvars gissningar jag fruktar, läsa ej Phosphoros», helst när man tillägger, att de som läsa Phosphoros, läsa den förmodligen af andra orsaker, än för att utspionera namnen på författarnas älskarinnor. Dessutom innehåller detta häfte så besynnerliga ting, att det sqvaller och calumnierande, som troligtvis ånyo derom uppväckes, kommer att fästa sig vid helt andra ämnen. Hvad det *opresterliga svärmeriet* angår, för hvars beskyllning du fruktar, så har ju Hedborn, som också är prest, i Phosphoros ett

stycke poesi, som är än mera excentriskt i den erotiska grenen; och jag har ej kunnat finna, att hans andliga reputation derigenom förminskats. Du bör således kunna vara lugn.

Äfven i Kalendern 1814 hade Afzelius medverkat, därtill uppmånad af Atterbom. Äfven nu synes dock samma tveksamhet som vi ofvan lärt känna. Atterbom skrifver nämligen 22 okt. 1813:

Visst skall du skicka *Romansen öfver Fru Schütz*: det förstås ju af sig sjelf, och gör det snart!

Denna romans infördes under rubriken *Stolts Henrietta*, men hör icke till de mera lyckade bidragen.

Afzelius hade äfven insändt två andra dikter, *Klagan på stranden* och *Tomtar*. Men hvad den förra beträffar, har författaren i sista stund ånkrat sig och begärt den tillbaka. Härom heter det i Atterboms bref 7 dec. 1813:

Din *Klagan på stranden* är redan satt, men såsom formen, på hvilken han står, ännu icke är aftryckt — så måste den väl utbrytas och gömmas, enligt din begäran. Stycket är täckt.

I ett senare bref, 10 nov. 1814, begär Atterbom tillbaka dikten för en senare Kalender.

Afzelius tredje bidrag till 1814 års Kalender blef däremot icke ens uppsatt. Atterbom skref härom till Hammarsköld:

Afzelii *Tomtar* använder jag ej, men låt detta vara unter uns, till dess Fosforos utkommit. Han kunde annars i vrede begära sina tvenne andra stycken tillbaka.

Till Afzelius själf skref Atterbom vid återsändande af dikten den 12 aug. 1814 följande:

Dina *Tomtar* återsändes härmed. Förändringarna, som stodo på en särskild lapp, hittar jag ej på: kanske igenfinnas de framdeles.

Hufvudintrycket af den litterära förbindelsen mellan Atterbom och Afzelius blir trots Atterboms alla vackra ord detta, att Atterbom icke hyste den höga tanke om Afzelii dikter, som han ibland låter påskina. Men som redaktör för sina tidskrifter måste han

skaffa sig bidrag från alla håll och svårigheterna häruti läto honom förmodligen öfvervinna lusten att alltför hårdt kritisera en medarbetare, som på mer än ett sätt var nyttig för den unge redaktören.

På mer än ett sätt — ty det var ej blott som författare, Afzelius hjälpte Atterbom. Äfven beträffande det tekniska arbetet hade Atterbom hjälp af Afzelius. Detta berodde därpå, att Afzelius var bosatt i Stockholm och följaktligen kunde tjänstgöra som Atterboms kommissionär framför allt vid arbetet med notgraveringen. År 1812, $\frac{6}{10}$, skickar Atterbom flera melodier. Bland dem skall Afzelius välja de bästa — äfven detta ett förtroendeuppdrag — samt skaffa kostnadsförslag från gravyranstalten. Och sedan återkommer uppdraget gång på gång, 1812 $\frac{26}{11}$, $\frac{1}{12}$; 1814 $\frac{8}{7}$, $\frac{15}{7}$, $\frac{8}{10}$, $\frac{10}{11}$, oftast under otåliga förebråelser öfver arbetets långsamhet. Att skulden icke lades hos Afzelius utan hos gravören, framgår emellertid af det starka uttrycket i brevet af $\frac{26}{11}$ 1812:

Påskynda, bästa, fienden Åhlström, ljusets svurne hatare!

Och ett ståtligare erkännande kan väl knappast någon medhjälpare få af sin arbetsgifvare än Atterboms ord den 13 nov. 1812:

Du är en hedersman och såsom Kalenderns fosterfader får jag å min pupills vägnar tacka Dig för det nit Du låter påskina för hennes utstyrsel och morgongåfva.

Det var ju ej heller endast med musikgravering och litterära bidrag, Afzelius hade stått till tjänst. Äfven i det svåra arbetet att förmå andra att lämna bidrag stod Afzelius hjälpende vid Atterboms sida. Kanske det just var därför som Atterbom äfven lät sin hjälpsamme "stallbroder" få del af sina tankar om åtskilliga af landets öfriga skalder. De efterlämnade breffen innehålla härvidlag några sparsamma yttranden, som icke sakna sitt intresse.

Det är särskildt af Geijer, som Afzelius skall hjälpa till att utpressa lofvade omtalta bidrag. I andra hand kommer 1812 och 1813 äfven Ling. Med glädje meddelar Atterbom, när bidrag ha inkommit från resp. författare. Han låter också sin litteräre vän dela glädjen öfver t. ex. Hammarskölds arbete:

Huru väldigt Hammarsköld gripit sig an för den goda (h. e. den Phosphoriska) saken känner du väl redan. Han har öfversatt Plotini afhandling om det Sköna. Det är att tappert arbeta i vingården. (10/9 1813.)

Afzelius får också dela omtanken om den nödställde stallbrodern Ingelgren. Han hade fått löfte om plats som kopist i Riksarkivet, om han blott inställde sig i Stockholm. Nu ber Atterbom Afzelius om hjälp åt honom, 20/11 1812.

I gengäld stod Atterbom till tjänst vid Afzelius' arbete på folkvisesamlingen. Flera gånger uttalar han sitt intresse för arbetet. Ibland hjälper han honom med afskrifvandet af en eller annan visa och är honom äfven behjälplig vid underhandlingarna med Häffner, som biträdde vid folkvisornas musikaliska redigering. En inblick i Häffners musikaliska arbete ge några rader i ett af brefven:

Hvad Riddar Tynne m. fl. angår, så vet jag blott, att den enligt Häffner är en af de äldsta melodier vi äga, och att han påstår sig hafva renat den från alla moderna tillsatser och upptäckt dess egentliga schema. Den är, som han säger, en gammal *runesång*, till hvars egentliga beskaffenhet en för längre tid sedan i Tyskland funnen runemelodi gifver claven. Jag kan ej musik, och kan således ej afgöra, om han har orätt eller rätt: jag vet endast att Geijers vilja är att Häffners melodier skola till punkt och pricka få införas, som gubben har satt dem. Det är dessutom troligt, att en man som i fyratio' år har studerat antika musiken i alla dess former, och har musikens teori — hvarpå *här* allt ankommer — fullkomligt i sin makt, icke gerna misstager sig; särdeles såsom han med verkligt nit och intresse sysselsätter sig med allt, som hör till choralen och romansen. — Gerna åtager jag mig att bli din commissionär hos gubben, så godt jag förmår. (24/6 1814.)

Intressantare äro emellertid de yttranden, som låta oss se något af Atterboms egna åsikter rörande sina vänner och fiender.

Om den lofvande, tidigt bortgångne Elgström skrifver Atterbom 10 nov. 1814: "Oersättlig är den förlust vi gjorde, när detta herrliga subjekt lemnade oss". Dessa ord fällas på tal om hans dikt *Romeo i Julias Graf*, som infördes i 1814 års Kalender. Att den därvid "reviderades" af Atterbom, är ju en känd sak. Själf säger han: "Jag har ändrat den på icke få ställen, särdeles mot slutet, och förkortat den ansenligt".

Om Wallin yttrar han sig 1814 rätt tveksamt.

Redaktionen för Svensk Litteratur-Tidning har idag mottagit ett ganska väl skrifvet brev från D. Wallin. Om den mannen fullkomligt känner i sitt hjärta den entusiasm, som han yttrar för Religionens sak, så är han i hög grad aktningvärd. Redaktionen har allt från den tid som det beryktade företalet kom till dess kunskap, ämnat göra honom kraftig rättvisa för hans ståndpunkt: att man emeller(tid) icke kunde neka Ödmann, som gjort Redaktionen reella tjänster, att införa sin recension, bör hvarken Wallin eller någon annan finna underligt. (8/11 1814.)

Det gällde en recension öfver andra häftet af Franzéns och Wallins profpsalmer, hvilken i sin helhet var erkännande.

Intressantast torde dock omdömena om Idunisterna, särskildt Ling, vara. Hösten 1812 meddelar Atterbom, att han har skrivit till Ling angående bidrag. Året därpå heter det på tal om bidrag till Phosphoros:

Hvad Ling angår, kan du väl säga till honom min önskan, men han nekar förmodligen efter sin vana, och i det fallet gifver jag mig väl tillfreds ändå. Vida mera ligger mig bistånd af Geijer om hjärtat, i anseende till omfattningen af hans förmåga. (10/9 1813.)

Den 8 juli 1814 frågar Atterbom efter "Lings nya Gylfe", hvarmed han åsyftar den samma år utkommande senare delen af Lings stora epos. En vecka senare skrifer han:

Laga att Iduna (den nya) och Gylfe (som nu är utkommen?) snart komma hit. Apropos af den senare: Jag vet ej, hvarifrån Hammarsköld tagit sig den inbillningen, att jag är afvundsjuk på Ling. Jag har aldrig hyst den minsta ovilja mot honom utan anser honom tvertom för en duktig karl och ett förträffligt hufvud. Att han anser mig för ett slags Androgyn i poesi, en vekling, som ej har kraft till stora företag, vet jag ganska väl; men det har aldrig bekymrat mig: om det stora och oändliga beror på massans och volumens omfång, som han tyckes tro, torde äfven jag i fall af en längre lifstid kunna frambringa något *stort*; hvad qvinligheten åter angår, säger mig en inre röst, att min vekare stämma skall lefva så länge och *kanske* längre än hans thordön. Att min sång kan vara svensk med mindre Skythism, se vi ju på Geijers exempel. Jag har således intet skäl att *skåda snedt* på Ling, som Hammarsköld uttrycker sig. Om han verkligen är den ypperste af Sveriges skalder (ett rum på hvilket *jag* aldrig

änmat göra anspråk), så har jag af alla dödlige *minst* att invända deremot, och väntar med glad otålighet att i den nya Gylfe få se detta Primat bekräftadt. Det förargar mig, att mina vänner tro mig om att ledas i mina omdömen af så inskränkta personliga synpunkter. (15/6 1814.)

Längre fram på hösten återkommer han till Ling och Idunisterna.

Idunisterna lära vredgas på Hammarsköld för hans omdöme om Geijers *sång d. 3 Junii* (hvilket synes öfverflödigt, då han icke klandrar det själf); vidare öfver den dom som fälles om Tegnér's Nore: de lära inbilla sig att Upsalienses hysa emot dem ett slags sekthet, och bevisa derigenom, att de själfva ämna bilda en ordentlig *sekt*. Man har till och med sagt mig, att Tegnér skrifver denna dom på mig, och ämnar derföre offentligen anfalla mig. Jag önskar att detta icke må ske: Men om han verkligen tillåter sig denna orimlighet, så skall han, vid Gud! icke spinna silke dervid. Ling och Tegnér uppföra sig i sanuing på ett särdeles sätt. Wenn sie fortfahren, Umstände zu machen, so kann man ihnen zeigen, wie man keine Umstände weiter macht. Den förres Gylfe är dessutom det mest misslyckade poem i sin genre, som jag i min lefnad sett: och äfven Hammarsköld lärer väl snart bli af samma mening derom, som alla mina härvarande bekanta. (8/11 1814.)

Ett par dagar senare återkommer han till samma ämne:

Jag minns i själfva verket ej, hur Hammarsköld's Recension öfver Geijers tredje Juni ser ut. Din räknar jag ej bland Idunisterna, såsnart dermed menas något *parti*, till hvilket de stundom vilja göra sig. Du är ej illiberal och ensidig. Ling är båda delarna, samt ytlig och arrogant dertill; och med allt detta förde han under sitt vistande i Upsala beständigt *tolerans* på tungan samt lät oss förstå, huru intoleranta vi äro här. (10/11 1814.)

Man ser, huru oviljan växer mot den en gång väntade medarbetaren. Sedan denne definitivt ställt sig i ett annat läger än Atterbom och dessutom framkommit med en diktning, som Atterbom icke kunde gilla, bli omdömena ytterst skarpa. En ytterligare spets få de ju genom den tydliga utbredda misstanken, att Atterboms ovilja berodde på författareafund. Hvilka orsakerna än må vara, vittna brefcitatens tillräckligt tydligt om Atterboms stridbara energi, äfven om man måste pointera det egendomliga i att den man, som i juli karakteriseras som "en duktig karl och ett förträffligt hufvud" endast några månader senare beskrifves som illiberal, ensidig, ytlig, arrogant och intolerant.

Men Atterbom själf var vid denna tid nedstämd och dyster. Hans hälsa hade varit dålig och han vantrifdes i Sverige. Detta var nog en af anledningarna till hans häftiga ord mot Ling. Brevet till Afzelius fullständiga på ett ibland nära nog rörande sätt Atterboms sjukdomshistoria.

Sjukdomen hade börjat den 17 april 1812 med hjärtklappning och konjektioner åt hufvudet, allt i förening med grubberier och nedstämdhet. Äfven hans ögon voro angripna. Det gick så långt, att den blide skalden haft planer på att ta anställning vid fortifikationen. Det stannade emellertid vid hvila och kroppsarbete, eller som han skref till Hammarsköld "slå dank, gå, gunga, åka, gräfva, dricka tripolium och blaska mig i vatten".

Denna sommarkur hjälpte emellertid icke. I november skrifer han emellertid till Afzelius, att han måste komma bort ifrån Upsala. I nästa brev grubblar han på hvart han skall resa, till Stockholm, Sala eller Östergötland. Någon "mutatio loci" måste han ha. Hans hälsa har nämligen kommit till den punkt, där den stod vid mid-sommartid. Men svagheten hindrar honom icke från att arbeta:

Jag forcerar mig emellertid allt hvad jag förmår. Döden är jag just icke rädd, men det fatala långsamma aftynandet är olidligt. Som jag dessutom icke stort mera kan nyttja mina ögon, så är jag på allt sätt *ostörd*, öfverlämnad dagarna igenom åt mina angenäma betraktelser. (26/11 1812.)

I ett postskriptum uttalar han den förmodan, att hans ögon förmodligen få "plikta därför hela morgondagen".

I december blir han förbjuden att arbeta på ett helt år.

Jag är nu bragt därefter, att Doctor Zetterström formligen förbjudit mig all slags litterär sysselsättning på ett helt år, vid vite af ögonens och livets förlust. — Således är jag åtminstone *ledig*, gudskelof! Och får nu spekulera i fred och ro på nöjen och lustbarheter, synnerligen *resor*, dem Medici framför allt anbefallt mig. Det bästa af allt är, att jag *an sich* icke har skjutspengar till Alsike. En galen Doktor i Linköping plägar råda backstuguhjon, som komma till honom och klaga öfver brist på krafter, att de *endast* skola dricka ett par, tre glas godt vin på hvar middagstid: »Hos Rydbom», tillägger han, »finns bästa viner». Vivant Medici! (1/12 1812.)¹

¹ Ljunggrens uppgift IV:411 »i December tyckes han vara nära återstald» är alltså felaktig.

Men tiden gick och sjukdomen häfdes. Tyvärr försvann dock icke melankolien på samma gång. Längre spårar man lifströtthet och arbetsleda hos Atterbom. I ett bref hösten 1813 ger han en inblick i sitt inre.

Att jag, sedan vi skildes, varit i Landsberga, vet du redan. Troligtvis visade jag mig der icke synnerligen till min fördel. Det är lätt för mig, att inom den korta tidrymden af en aftonstund fördölja obehaget af mitt hypochondriska inre; men blottställd halfannan dag för sällskapslifvets fordringar, känner jag med smärta att jag måste bli tråkig för de varelser, som omgifva mig, om de än voro Guds änglar eller fruntimmerna Schwerin och Ramsay.

Sköna dikter, kärlek, lycka!
 Konstens verk med er sig smycka,
 medan konstnärns ögon gråta.
 Hur de milda ljuden låta
 Han sin trägna cittra lär.
 Fjärran dock från *honom* är
 Hvad de spända strängar tala.

Så sjöng jag en gång i mina Variationer, och om mina idealer begynna antaga jordisk skepnad, så sker det blott för att fullkomligt uppenbara mig det omätliga svalg, som Ödet grävt mellan mig och dem. — Välan! Jag är blott en *ton*, en luft-vibration på poesiens allmänna orchestrion, ett ljud, som icke är till i sig själf, utan endast så vida den når en åhörarens öra; ja jag får icke göra anspråk på rättigheterna af ett subjekt, af en person, hvad som i mig är individualitet, existerar blott för att utveckla den i mig intenderande klangen. — Lyckliga emellertid de, som få vara annat än luftgestalter. (¹⁰/₉ 1813.)

Brefskrifvaren bekänner här sin egen "hypokondri", men äfven andra sorger sälla sig därtill.

Med den långa pessimismen följde oförmåga till arbete. Denna gick så långt, att skalden började tvifla på sig själf. Han beslutar att ta farväl af sin skaldekonst.

Ja, icke allenast blifver detta häfte af Phosphoros det sista, utan sedan det utkommit samt slutet af Palmblads Roman, hvartill jag måst pina ur mig ett par visor — hänger jag min lyra, liksom Hammarsköld, för alltid på väggen. Detta är, vid Gud, mitt fulla allvar, och jag skall visa att jag håller ord. Jag har en million skäl till detta beslut; af hvilka nu i hast

ett enda kan nämnas, af synnerligen bevekande innehåll, det nemligen, att naturen ämnat mig blott att producera en viss cyclus af lyriska bitar och att jag nu hunnit den gränsen, utom hvilken jag blott kan manufakturmessigt imitera mig sjelf. Att jag riktigt inser förhållandet, känner jag deraf, att min fantasi är absolut uttömd och min känsla alldeles förtorkad. I några Sonetter för detta häfte samlar jag nu de sista gnistorna, och i Epilogen vill jag visa, att en på sig sjelf misströstande kraft, så snart dess tillstånd slagit sig till förtvifvan också kan frambringa ett sken af Begeisterung. — Sedan skall jag blifva *lugn*. (15/10 1813.)

Samma tanke återkommer längre fram:

förmodligen skola ej många läsare af mina *Scener ur Fågeln Blå* kunna inse, under hvilken kamp mot ohälsa och olyckor de blifvit författade. Emellertid skall det vara mig kärt, om de gifva mina vänner någon njutning; jag sjelf har vid producerandet njutit — ingenting. (7/12 1813.)

I samma bref heter det vidare:

Det är sorgligt att höra, det vännen Hedborn fortfar att vantrivas. Men — denna hårda jorden, detta tråkiga Sverige var visst aldrig af naturen ämnadt till poeters hemvist. (7/12 1813.)

Här förspörjer man längtan till ljusare och varmare länder, där de romantiska drömsynerna mera höra hemma. Samma leda vid hembygden och fosterlandet kommer äfven fram i ett bref från 1814, där det heter:

Upsala har nu så förtorkat mig, att af tio à tolf utkast till poemer, som alla vaxelvis sväfvat för min föreställning, är jag icke mäktig att fixera ett enda och göra det färdigt. (15/7 1814.)

Atterbom hade mognat. Upsalalifvet blef för honom ett hinder i det stora verk, som väntade honom, när melankolien försvann och arbetslusten återkom.

Gifve Gud att jag snart komme ifrån detta skolpojkslif. Jag hvälfver inom mig ofantliga litterära planer, som nästa år skola begynna utveckla sig. (8/11 1814.)

Ljusare tider hade alltså börjat visa sig för Atterbom. Därtill medverkade säkerligen bl. a. det oväntadt goda ekonomiska

resultatet af Kalendrarna och Phosphoros. Härom skref han till Afzelius:

På de tvenne Kalendrarna hafva Boktr. redan *vunnit 300 Rdr B:co Riksg.* Af den sista äro redan 150 Ex. sålda. På Phosphoros ha de *vunnit 400 Riksd. Banco*, enligt en general räkning, som gjordes i förgår, ty förlaget kostade 1100 R. och 1500 hafva influtit. Således har man skäl till någorlunda förhoppningar om afsättning för framtida större företag. Jag medger, att jag ej trodde vinsten på Phosphoros blifva synnerlig och att jag af denna upptäckt blef högst angenämt öfverraskad. (²⁸/₁₀ 1814.)

Tedde sig framtiden alltså redan nu mera förhoppningsfull än under de långa mörka åren, så lyste den väl ännu klarare, när ändtligen tillfälle bereddes Atterbom att få göra sin länge åtrådda och efterlängtade resa till Italien. I Afzeli papper finnes endast ett bref från denna resa, fullt af hälsningar till hemmavarande vänner och fullt af beskrifningar. Här må endast citeras några få ord därur, visande hur Atterbom dock trots all klagan och alla bittra missräkningar i grund och botten hyste en brinnande kärlek till sitt eget fädernesland. Han märker detta själf, när han ute i Tyskland får veta, att man gärna ville behålla honom för alltid därute. Han skrifer:

Den största fördelen jag skördar af min utländska resa är att i hela sin omfattning och djuphet lära känna, huru innerligt Sverige är mig kärt, och huru det aldrig kan på allvar falla mig in — såvida ej oförmodade omständigheter skulle därtill *tvinga* mig — att bortbyta detta land, denna nation emot en annan boningsort och andra statsborgerliga förhållanden. Detta skulle *annars* icke vara mig svårt — jag har redan derom erhållit betydande vinkar. Men nej! Jag *är*, och jag *blir* svensk; och om man ej en dag drifver sitt hat emot mig så långt, att man formligen landsförvisar mig, så vill jag hellre *svälta* i Sverige och tråna bort, såsom förut, i en enslig vindskammare, än härute föra ett bekvämare, gladare lif med det villkoret att *förtyska* mig och förglömma mitt fädernesland.